

Коваленко Олег

к.с.–г.н., доцент, завідувач кафедри

Гамаюнова Валентина

д.с.–г.н., професор, завідувач кафедри

Хоненко Любо

к.с.–г.н., доцент

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО

Упродовж багатьох десятиріч провідною олійною культурою в Україні є соняшник. Але його посіви занадто виснажують ґрунт, призводячи до незворотних наслідків. Альтернативою соняшнику можуть бути інші олійні, зокрема, льон олійний - цінна високорентабельна та високомаржинальна культура [1].

Довгий час льон залишався недооціненою і незатребуваною культурою. Упродовж останніх п'яти років в загальній структурі посівів олійних культур частка льону олійного менша за 1% (32–62 тис. га), а у структурі виробництва олійного насіння – на рівні 0,3 %. У той же час, на думку фахівців галузі льонарства, кожне аграрне господарство може розміщувати льон на 20 % загальної структури посівних площ, оскільки він має фітосанітарні властивості, є хорошим попередником для більшості культур. Посіви озимої пшениці по льону не значно не відрізняються від розміщення її по пару. За рентабельністю виробництва льон олійний перевершує багато традиційних культур.

Такі переваги дозволяють розширити площі цієї культури та збільшити виробництво рослинних олій без погіршення стану ґрунтів. Такі ж біологічні особливості, як короткий вегетаційний період та посухостійкість, роблять його культурою, придатною для вирощування в степовій зоні України. Хоча за даними аналітичного відділу компанії «ПроАгро», найкращі показники врожайності насіння льону-кучерявця отримують в центральному та західному регіонах країни – Івано-Франківській, Хмельницькій та Чернівецькій областях.

Стримуючим чинником розширення посівних площ цієї культури є обмеженість сфер збуту як безпосередньо насіння льону, так і продуктів його переробки. Одним із основних чинників, які гальмують зростання українського експорту насіння льону, а разом з тим і його вирощування, є наявність вивізного мита, запровадженого ще у 1999 році на рівні 10 %. Ця проблема є актуальною, оскільки вона зачіпає інтереси сільгоспвиробника, переробного підприємства, експортера.

Внутрішній попит на насіння льону досить незначний, і виробники більше орієнтовані на експортні поставки. На світовому ж ринку має місце доволі жорстка конкуренція, зокрема таких країн як Росія та Казахстан, на долю яких сумарно припадає понад 28 %. Окрім того на їх користь грає й ряд інших

факторів, що помітно знижує собівартість виробництва – наявність власних енергетичних ресурсів, дотацій на виробництво продукції галузі та відсутність вивізного мита.

Зараз же ситуація змінюється і аграрії України фігурують в списках найбільших постачальників насіння льону і продуктів їх переробки. Ціна льонопродукції коливається залежно від якості, обсягу партії, регіону виробництва та умов вирощування: олії лляної технічного використання – від 38 до 120 грн/л, харчової олії лляної – 70–250 грн/л, макухи – 4000–5000 грн/т. Окрім того з 1 січня 2016 року в Україні ставка вивізного мита в країни ЄС становить 9,1%, передбачається упродовж наступних десяти років поступове її зменшення із 9,1 до 0 %, що не дає можливості частці сировинного експорту наблизитися до 100 %.

Проте для інтенсифікації виробництва цього буде замало. Для того, щоб зростання виробництва продовжувалося і, більше того, відбувалося по найвигіднішим для вітчизняної економіки сценарієм, державі доведеться зважитись на рішучий крок – підтримку переробки льону (дотації, кредитування чи допомога в залученні інвестицій).

Як свідчить оцінка ситуації на вітчизняному та зарубіжних ринках, екологічно безпечних товарів в останні роки у нашій країні та світі відмічається підвищений інтерес до льону олійного, що пояснюється в основному можливостями виробництва з цієї культури багатьох видів екологічнобезпечних товарів, попит на які постійно зростає. Природно кліматичні умови дозволяють українському льонові самостійно дозріти на стеблі, тому він є більш екологічним, що, якби не надто висока собівартість продажу, могло б стати додатковою перевагою українського льону на світовому ринку.

В умовах сьогодення льон олійний, що вирощується в Україні тільки з метою одержання насіння, може бути потенційною сировиною для підприємств паперової галузі, а саме стебла даної культури, які зараз взагалі не використовують та вважають відходами виробництва, що призводить до додаткових витрат для льоносіючих господарств на їх утилізацію.

Для зменшення імпортозалежності вітчизняних целюлозно-паперових підприємств була прийнята Загальнодержавна цільова програма розвитку целюлозно-паперової промисловості України та вітчизняного ринку картонно-паперової продукції на період до 2020 року [2] в якій передбачено використання соломи однорічних рослин для створення вітчизняної сировинної бази паперової промисловості. Зважаючи на досить великі посівні площі льону олійного в Україні та високий вміст целюлози у стеблах даної культури, розширення сировинної бази підприємств целюлозно-паперової промисловості за рахунок використання льону олійного є важливим економічним і науковим завданням [3].

Список використаних джерел

1. Овчаренко Е. Украинский рынок льна: тенденции и перспективы // АПК-Информ. – 05.09.11. – Режим доступа: <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/111957#.UKsy8-SZZe8>.

2. Концепція загальнодержавної цільової програми розвитку целюлозно-паперової промисловості України та вітчизняного ринку картонно-паперової продукції на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Оф. сайт Міністерства промислової політики України. – Режим доступу: <http://industry.kmu.gov.ua/industry/control/uk/publish/article>.

3. Україна витрачає мільйони доларів на купівлю макулатури за кордоном [Електронний ресурс] / за даними сайту Зелена хвиля. – Режим доступу: <http://ecoclubua.com/2011/01/ukrajina-vytrachaje-miljony-dolariv-naupivlyu-makulatury-za-kordonom>.

Козіна Тетяна

к.с.-г.н., асистент

Подільський державний аграрно-технічний університет

м. Кам'янець-Подільський

Сендецький Володимир

к.с.-г.н., науковий співробітник

Прикарпатська ДСГДС НААН

м.Івано-Франківськ

ВИРОЩУВАННЯ ГІРЧИЦІ БІЛОЇ НА НАСІННЯ ТА СИДЕРАТ

За останні 20 років в Україні катастрофічно зменшилося внесення органічних та мінеральних добрив, та площі під багаторічними травами все це привело до зниження родючості ґрунтів [1].

Одним із резервів поліпшення родючості ґрунтів є посів сидератів на зелене добриво, зокрема гірчиці [2].

Рослини гірчиці позитивно впливають на ґрунт. Могутня коренева система збагачує його органічною речовиною. Стрижневі корені добре дрениують важкі солонцюваті ґрунти на глибину до 160 см і більше.

Гірчиця □ одна з небагатьох рослин, здатних засвоювати фосфор із малодоступних форм і збагачувати ним ґрунт. Це рослина-фітомеліорант, тому що її кореневі й пожнивні рештки пригнічують розвиток багатьох хвороб, збудники яких живуть у ґрунті. Застосування гірчичних сидератів дає можливість компенсувати значну частку біологічних форм та мінеральних фосфорно-